Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 0 9 2 5 3 1 1 2

JESENSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

Izpitna pola 2

Četrtek, 27. avgust 2009 / 120 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.
Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 5 filozofskih besedil, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

Pišite **v izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepišite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z nič (0) točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

© RIC 2009

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

Prazna stran

NAVODILA ZA PISANJE KOMENTARJA FILOZOFSKEGA BESEDILA

Izberite besedilo iz dela, ki ste ga obravnavali na pripravah (za Platonovo *Državo* sta na voljo dva različna prevoda istega besedila – izberite prevod, ki ste ga uporabljali na pripravah). V njem se obravnava neki filozofski **problem** (oziroma problemski sklop). Napišite enovit komentar v obliki eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed; odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, za kateri problem gre; obravnavajte in razložite filozofovo rešitev problema, umestite jo v širši **tematski in pojmovni okvir** celotne knjige (**ne obnavljajte celotne knjige**, temveč predstavite le tisto, kar je nujno potrebno za razumevanje odlomka) ter poskušajte razviti in utemeljiti svoj komentar dane rešitve. Del besedila in nekateri pojmi so tiskani poudarjeno – v komentarju jim namenite posebno pozornost.

1. PLATON: DRŽAVA

Prevod Jožeta Košarja

»Povej mi, ali imaš ***spoznanje za sposobnost*** ali pa ga uvrščaš kam drugam?«
»Za sposobnost, in sicer za najmočnejšo med vsemi.«
»Dalje: ali naj uvrstimo ***domnevanje med sposobnosti*** ali raje v kakšno drugo skupino?«
»Nikakor. Kajti ***domnevanje je sposobnost***, s katero si ustvarjamo ***mnenja***.«
»Toda pravkar si dejal, da ***znanje*** in ***domnevanje nista isto***.«
»Kako bi tudi lahko pameten človek izenačeval ***nezmotljivo s tem, kar ni nezmotljivo***?«
»Dobro. Potemtakem je jasno, da sta znanje in domnevanje nekaj različnega. V tem sva si soglasna.«
»Da.«
»Vsako do njiju ima v skladu ***s svojo naravo drug namen in drugo sposobnost***.« (V, 21; 200)

Prevod Gorazda Kocjančiča

»Ali trdiš, da je ***védenje nekakšna zmožnost***, ali pa ga postavljaš v kakšen (drug) rod?«
»V ta rod,« je odgovoril, »(rod) zmožnosti, in sicer za najmočnejšo od vseh.«
»No, kaj? Naj ***mnenje uvrstim med zmožnosti*** ali raje v kakšno drugo obliko?«
»Nikakor,« je odgovoril. »Kajti to, s čimer ***zmoremo domnevati***, ni nič drugega kot ***mnenje***.«
»Toda malo prej si se strinjal, da ***védenje in mnenje nista isto***.«
»Kako bi lahko kdaj pameten človek poistovetil ***nezmotljivo s tem, kar ni nezmotljivo***?« je vprašal.
»Lepo,« sem rekel. »Torej se očitno strinjava, da je mnenje nekaj drugega od védenja.«
»Nekaj drugega.«
»Potemtakem se vsako od tega dvojega ***po naravi nanaša na nekaj drugega, saj zmore nekaj drugega***?« (V; 477d-e, 478a)

2. ARISTOTEL: NIKOMAHOVA ETIKA

Kaj pa je bistvo srečnosti – o tem se mnenja razhajajo in večina daje na to vprašanje drugačen odgovor kot filozofi. Večina si pod tem izrazom predstavlja nekaj vidnega in otipljivega: eni naslado, drugi bogastvo ali pa čast. Pa celo isti človek si pod to besedo ne predstavlja zmerom istega: kadar ga muči bolezen, išče srečnost v zdravju, kadar ga tare revščina, jo vidi v bogastvu. Marsikdo se zaveda svoje nevednosti, pa občuduje ljudi, ki znajo govoriti o velikih, njegovemu umu nedosegljivih stvareh. Nekateri so trdili, da obstaja poleg navedenih vrednot še neko drugo dobro – ***dobro samo po sebi, ki je vsem naštetim vrednotam vzrok, da so dobre***. (1095 a)

3. DESCARTES: MEDITACIJE

Ni si tudi mogoče izmisliti, da se je na primer združilo in me ustvarilo več delnih vzrokov in da sem od enega izmed njih dobil idejo ene izmed Bogu pripisanih popolnosti, od drugega idejo kake druge popolnosti, tako da bi sicer nahajal vse te popolnosti nekje v vesoljstvu stvari, vendar ne združene v enem samem bitju, ki bi bilo Bog. Nasprotno, enost, enostavnost ali neločljivost vsega, kar je v Bogu, je namreč ena izmed poglavitnih popolnosti, ki jih spoznavam v njem. ***In zatrdno ideje enotnosti vseh njegovih popolnosti vame ni mogel vsaditi kak vzrok, od katerega bi ne imel tudi idej drugih popolnosti***. (III/35, 80)

4. KANT: KRITIKA PRAKTIČNEGA UMA

Ta neskončni progres pa je možen le pod predpostavko ***neskončno*** trajajoče ***eksistence*** in osebnosti tega umnega bitja (kar imenujemo ***nesmrtnost duše***). Torej je ***najvišje dobro praktično*** možno le ob predpostavki nesmrtnosti duše, ki je torej, kot neločljivo povezana z moralnim zakonom, postulat čistega praktičnega uma. (119)

5. NIETZSCHE: H GENEALOGIJI MORALE

– Je to s tem minilo? Je bilo to največje od vseh nasprotij med ideali s tem postavljeno ad acta za vse čase? Ali pa je bilo le odloženo, za dolgo odloženo? … Ali ne bi moral enkrat vzplamteti še veliko strašnejši, veliko dlje pripravljani plamen starega ognja? Še več: ali si naj ne bi morali prav *tega* z vso močjo želeti? celo hoteti? celo pospeševati? … Kdor na tem mestu začenja, tako kot moji bralci, razmišljati, nadaljevati razmišljanje, bo težko prišel temu hitro do dna, – zadosten razlog zame, da ***pridem temu sam do dna***, pod predpostavko, da je že zdavnaj postalo dovolj jasno, kaj ***hočem, kaj hočem prav z onim nevarnim geslom, ki je napisano na kožo moji zadnji knjigi: »Onstran dobrega in zla« … To pa nikakor ne pomeni »Onstran dobrega in slabega.«*** (I, 17; 242)

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

Prazna stran